

Zalety i wady nauki metodą Callana.

Dyskusja na temat skuteczności metody

1. Wprowadzenie

Metoda Callana powstała na przełomie lat 50. i 60. i od tamtej pory nie została uaktualniona, unowocześniona bądź zmieniona. Informacji tych jednak na próżno szukać na stronach internetowych szkół uczących tą metodą. Reklamuje się jej szybkość i skuteczność, pomijając „wiek” i konserwatyzm tej metody. W Polsce szkoły Callana zaczęły powstawać kilka lat temu i nadal przybywa ich w szybkim tempie. Na zachodzie Europy szkoły Callana to rzadkość, trudno je znaleźć nawet w dużych ośrodkach. Czemu więc metoda Callana rozpowszechniła się tak szybko w Polsce? Czy jest rzeczywiście tak skuteczna i uczy „cztery razy szybciej” – jak głoszą reklamy? Postanowiłam przybliżyć założenia tej metody, a znam ją, gdyż uczyłam według niej przez trzy lata w szkole prywatnej. (Po raz pierwszy zetknęłam się z metodą pod koniec 1999 roku). Spróbowałam również zastanowić się nad możliwościami wykorzystania pewnych jej elementów w nauczaniu szkolnym.

2. Wyjaśnienie hasła: „angielski cztery razy szybciej”

Myśl przewodnia tej metody i jednocześnie hasło reklamowe brzmi: „Uczymy angielskiego cztery razy szybciej”. Co to oznacza i jak należy to hasło rozumieć? Oznacza to, że uczniowie potrzebują czterokrotnie mniej czasu, by osiągnąć ten sam poziom, co osoby uczące się inną metodą. Obliczono, że przeciętny student uczący się języka angielskiego w przeciętnej szkole na świecie potrzebuje 350 godzin (4 lata akademickie), aby osiągnąć poziom egzaminu Cambridge Preliminary English Test (egzamin o stopień niższy od First Certificate). Metoda Callana pozwala osiągnąć ten sam poziom po ok. 80 godzinach (1 rok akademicki). Dla osiągnięcia poziomu Cambridge First Certificate potrzeba 160 godzin. Szkoły prywatne uczące metodą Callana udzielają pisemnych gwarancji, że jeśli uczeń nie zda egzaminów FC po nauce w przewidzianej liczbie godzin, będą one udzielały dalszych lekcji bez pobierania opłat. Ponadto szkoły uczące metodą Callana „chwalą się” wysokim, bo 95-procentowym wskaźnikiem zdawalności egzaminów First Certificate i porównują ten wskaźnik z 70-procentowym wynikiem osiąganym przez inne szkoły. Szkoły Callana kształcą ludzi w różnym wieku; zalecane jest tylko, by dzieci rozpoczynające naukę potrafiły pisać.

3. Organizacja zajęć

Na czym polega metoda Callana i jak prowadzone są lekcje? Podczas zajęć, lektor mówi bardzo szybko, przewyższając zwykle tempo mówienia. Według założeń metody Callana nauczyciel powinien wypowiadać 200 - 240 słów na minutę, podczas gdy tok normalnej konwersacji to 150 – 180 słów na minutę. Każde pytanie lektor zadaje dwa razy i kieruje je do wskazanej osoby z grupy. Grupa liczy około 8 – 12 osób; wszyscy uczniowie siedzą w półokręgu, nauczyciel stoi w środku, w odległości jednego metra od uczniów. Zajęcia odbywają się w cyklu dwóch jednostek lekcyjnych (dwie lekcje po 50 minut). Nie zadaje się prac domowych.

4. Zasady prowadzenia lekcji

Żelazną zasadą jest to, by nauczyciel zawsze zadane przez siebie pytanie powtórzył, nawet jeśli uczniowie zrozumieli pytanie już za pierwszym razem. Po zadanym i powtórzonym pytaniu nauczyciel odpowiada wraz z uczniem. Każde pytanie i odpowiedź jest kilka razy (zwykle 4 – 6) powtarzane w celu ćwiczenia i utrwalania struktur gramatycznych, słownictwa, itp. Ilość powtórzeń danej partii materiału oraz przechodzenie do nowego materiału dostosowuje się do możliwości grupy studentów. Lektor nie przestaje mówić, ma za zadanie naprowadzić ucznia na właściwą odpowiedź oraz poprawiać go mówiąc jednocześnie z nim.

Nauczyciel mówi nie robiąc pauz, podaje pytania i odpowiedzi „jednym tchem”, np.

„Is the table behind me is the table behind me no the table ... (...)

- Do you speak English well? No, I don't speak English well, but I speak it well enough.

- Are you tall enough to touch the ceiling? No, I'm not tall enough to touch the ceiling.

- Are you short enough to stand under the table? No, I'm not short enough to stand under the table.

- Is my pocket large enough to put this book into? No, your pocket isn't large enough to put that book into”.

Nawet jeśli uczeń ma kłopoty z podaniem odpowiedzi, nauczyciel nie przestaje mówić. Zadaniem nauczyciela jest podawać „wzory” i „modele” odpowiedzi. Nauczyciel mówi 60 sekund na minutę i ma za zadanie cały czas skupiać uwagę uczniów podczas lekcji. Uczeń słucha i kiedy nawet sam nie mówi, to według metody Callana uczy się słuchając.

Kolejnym założeniem metody jest to, że ani nauczyciel, ani uczeń nie tłumaczy zdań na język polski. Przyświeca tu cel: *Don't translate. Speak and think directly in English.* Cały czas mówimy po angielsku. Tłumaczenie zdań na język polski według tej metody uniemożliwia proces myślenia (i mówienia) po angielsku. System nauki Callana jest już w swojej definicji *Direct Method* – metodą bezpośrednią – bez tłumaczenia na język ojczysty. Tłumaczymy tylko nowe, wprowadzane dopiero słownictwo.

5. Wymogi stawiane nauczycielowi

Szczególnie trudne zadanie stoi przed nauczycielem, który oprócz nienaturalnej prędkości mówienia, nie może sobie pozwolić na przerwy, chwile zastanowienia itp. Lektor stoi przez cały czas trwania zajęć; może się jedynie poruszać zbliżając się do uczniów lub oddalając się od nich. Tempo lekcji wymaga wiele energii i świetnej kondycji, lekcja powinna być żywa i dynamiczna, a lektor uśmiechnięty i przyjazny. Ciekawostką może być to, iż przywiązuje się wielką wagę do wyglądu zewnętrznego nauczyciela. Od lektora wymaga się eleganckiego stroju. Nauczyciel nie może na przykład przyjść do pracy w dzinsach czy butach tzw. „traperach”. Wszystko dlatego, by wyglądać poważnie i wzbudzać szacunek, również swym strojem.

6. Pomoce naukowe – podręczniki

W szkołach Callana używa się specjalnie opracowanych do tej metody podręczników. Cały cykl składa się z sześciu książek. Dostępne są też kasety magnetofonowe i wideo demonstrujące przykładowe lekcje. Uzupełnieniem książki jest tzw. *Chart Book*, zawierająca obrazki, wykresy i inne wizualne pomoce. Same podręczniki opracowane są w bardzo prostej, wręcz surowej formie. Zawierają pytania i odpowiedzi – dokładnie te same, które są zadawane na lekcjach. Ścisłe według podręcznika prowadzone są wszystkie lekcje. Pod względem wizualnym książka jest mało atrakcyjna, niemal ascetycznie uboga. Jedynym przerywnikiem podręcznikowych pytań i odpowiedzi są prezentowane nowe słowa. Wypisane są pogrubioną czcionką i zawierają polskie tłumaczenia, np.

DEPART	DEPARTURE
odjechać	odjazd

W książkach znaleźć też można części zatytułowane: *Dictation*. Dyktanda zawierają już poznane słówka, a pisze się te dyktanda w ramach powtórek materiału. Powtórkom służą również *Readings*, czyli odczytywanie przez uczniów na głos omówionych wcześniej lekcji.

Każda książka podzielona jest na dwie części (tzw. *Stages*). Obie części kończą się sprawdzianem możliwości w postaci egzaminu (*Stage Exam*). Zdanie egzaminu pozwala na awans do kolejnej grupy.

7. Wady i zalety metody Callana – spostrzeżenia i wnioski

Metoda Callana ukierunkowana jest w stronę szybkiej nauki mówienia po angielsku. Wszystko zgodnie z myślą przewodnią ma odbywać się „cztery razy szybciej”. Ale czy tak jest na pewno? Z pewnością tempo lekcji jest żywe i widoczna jest dynamika zajęć. Ale czy to oznacza, że uczeń będzie cztery razy szybciej uczył się, myślał, przyswajał słownictwo? Na podstawie zasięgniętych od uczniów opinii oraz własnych obserwacji

wynika, że nauka metodą Callana nie gwarantuje takiego szybkiego tempa nauki, jakie umieszcza się w reklamie. To, że nauczyciel mówi nienaturalnie szybko, utrudnia uczniom zrozumienie wypowiedzianych zdań, zwłaszcza, gdy zawierają nowe słownictwo i nowe konstrukcje. Zdarza się, że uczeń musi odpowiedzieć na pytanie, którego zupełnie nie rozumie. Wówczas powtarza mechanicznie to, co mówi nauczyciel. W innych przypadkach zdarza się, iż uczeń odtwarza wyuczone na pamięć kwestie, lecz też niewiele z nich rozumie. W obu przypadkach zasada jest ta sama: uczeń „bezwiednie” i mechanicznie powtarza, nie ma tu kreatywnego myślenia, jest odtwórcze „kopiowanie”, które trudno nazwać efektywną nauką.

Spotkałam się też z opinią, że wyuczone na pamięć, długie zdania, które uczeń „recytuje” podczas lekcji, w ogóle nie przydają się w praktyce, np. podczas rozmowy z cudzoziemcami:

1) - *What's the difference between 'still' and 'yet'?*

- *The difference between 'still' and 'yet' is that we use 'still' for something that is in progress at the moment, whilst we use 'yet' for something that has not begun or happened. 'Still' we generally use in positive sentences, whilst 'yet' we generally use in interrogative and negative sentences. (...)*

2) - *What's the difference between these two sentences?*

I used to wash in cold water every morning, and,

I am used to washing in cold water every morning

The difference between these two sentences is that "I used to wash in cold water every morning" means "I was in the habit of washing in cold water every morning – but I do not do it now"; whilst "I am used to washing in cold water every morning" means "I am accustomed to washing in cold water every morning – and so I do not suffer from having to do it".

Zdaniem pytanych uczniów przydają się im jedynie zapamiętane na lekcji słówka i wyrażenia. Nigdy nie przydają im się zdania, których niemalże musieli nauczyć się na pamięć. W autentycznych rozmowach podstawową rzeczą jest komunikatywność, a więc przeważnie krótkie, zwarte, adekwatne do sytuacji wypowiedzi. Natomiast w metodzie Callana ćwiczeń na komunikatywność brak.

8. Teorie naukowe o nauce języka: Co na temat zapamiętywania i odtwarzania z pamięci mówią metodycy i specjaliści?

„...Wiele teorii sugeruje, iż słownictwo jest przechowywane, nie tylko jako indywidualne morfemy, ale także jako części zwrotów, fraz, a nawet jako dłuższe zapamiętane segmenty wymowy, i często jest to wydobywane z pamięci jako wcześniej utworzone „zlepki”. „Zlepki” to nic innego jak szeroko rozumiane kolokacje, które pozwalają nam na znacznie szybsze myślenie i znacznie efektywniejsze komunikowanie się. (...) Stwierdzono jednak, że zapamiętanie zbyt rozbudowanych segmentów spowalnia proces

uczenia się, gdyż wraz z rozbudową danego segmentu zmniejsza się możliwość jego wystąpienia w formie niezmienionej w środowisku, a zadaniem segmentu jest opis sytuacji z naszego otoczenia. Podstawową zasadą uczenia się jest fakt, iż powtarzanie wzmacnia skojarzenia”.¹

9. Podsumowanie

Reasumując, spróbuję zestawić dobre i złe strony nauki metodą Callana.

Zalety nauki metodą Callana:

1. Dynamika i żywe tempo lekcji (uczeń nie nudzi się, zajęty jest lekcją).
2. Aktywny udział wszystkich uczniów w mówieniu po angielsku (pokonywanie przez ucznia własnej nieśmiałości).
3. Wsparcie nauczyciela przy mówieniu (uczeń czuje się pewnie podczas mówienia, nie boi się popełniania błędów).
4. Różnorodność prezentowanego słownictwa.
5. Przyjazna atmosfera i dobre relacje uczeń – nauczyciel.
6. Nauka pod kątem przygotowania do egzaminu FC.
7. Pisemne gwarancje dotyczące udzielania bezpłatnych lekcji, w przypadku niepowodzenia na egzaminie.

Wady nauki metodą Callana:

1. Odtwórcza nauka – mechaniczne odtwarzanie treści przez uczniów (nauka na pamięć).
2. Brak możliwości kreatywnego uczenia się – brak ćwiczeń na komunikatywność.
3. Ograniczenie nauki ściśle do treści zawartych w książce.
4. Zbyt szybkie mówienie lektora uniemożliwiające zrozumienie.
5. Brak samodzielności uczniów (spowodowane „ciągłą pomocą nauczyciela”).
6. Zbyt mały nacisk na naukę pisania (pisanie ogranicza się do dyktand).
7. Brak ćwiczeń umożliwiających naukę samodzielnego czytania.
8. Brak różnorodności ćwiczeń, monotonia (powtarzanie schematu pytanie – odpowiedź).
9. Zbyt duża ilość powtórek tego samego materiału.

¹ Dłutek A.: Język angielski. Program nauczania języka angielskiego dla szkół ponadgimnazjalnych, Wydawnictwo Szolne PWN, Warszawa 2003, str. 66-67.

10. Możliwości wykorzystania elementów metody Callana w nauczaniu szkolnym.

Dostrzegam możliwość wykorzystania elementów metody Callana do ćwiczeń wymowy (*drills*) poprzez chóralne lub indywidualne powtarzanie słów, wyrażeń i całych zdań. Można wykorzystać tego typu zadania w celu ćwiczenia „łamańców językowych” (*tongue twisters*) i *minimal pairs*. Należałoby jednak zwrócić uwagę na cechy charakterystyczne dla języka potocznego, aby formułowane wypowiedzi brzmiały naturalnie. Cechy te dotyczą takich obszarów, jak gramatyka, słownictwo, składnia.

Bibliografia

- Callan Method, *Teacher's Book 1*, Orchard Publishing Ltd., Cambridge 1995.
- Dłutek A.: *Język angielski. Program nauczania dla szkół ponadgimnazjalnych*, Wydawnictwo Szkolne PWN, Warszawa 2003.
- Harmer J.: *Practice of English Language Teaching*, Longman, London 1991.